

2. Жулинський М. Слово і доля: Микола Хвильовий. Київ. 2006. С. 329 - 336.
3. Карпенко В. О. Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика: підручник. Київ: Університет «Україна» 2007. 431 с.
4. Ковалів Ю. Літературна дискусія 1925-1928 рр. Київ. 1990. 48 с.
5. Куцевська О. С. Саморедагування Олесем Гончаром публіцистичного твору: модифікація, прагматика, інтерпретація: дис. канд. наук з соц. ком. спец. 27.00.05. Луганськ. 2009. 483 с.
6. Хвильовий М. Апологети писаризму (До проблеми культурної революції). *Синій листопад: Повісті. Оповідання. Новели*. Київ. 1993. С. 297 - 356.
7. Хвильовий М. Україна чи Малоросія? Твори у 2-х т. Т. 2. Київ. 1990. С. 576 - 621.
8. Хвильовий М. Твори у двох томах. Т. 1. Київ: Дніпро. 1990. 650 с.
9. Шейко В. Філософія української національної ідеї та Микола Хвильовий: історико-культурологічний аспект. Київ. 2010. 204 с.
10. Шерех Ю. Третя сторожа: Література. Мистецтво. Ідеології. Київ: Дніпро. 1993. 455 с.

Вікторія Зорій,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Лановик Зоряна Богданівна

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДИЗМУ

Український авангардизм є важливою складовою світового мистецького руху початку ХХ століття, але водночас він має унікальні особливості, зумовлені національним контекстом. Його формування та розвиток пов'язані не лише з європейськими художніми впливами, а й із культурними та політичними процесами в Україні. Дослідження національної специфіки українського авангарду дає змогу глибше зрозуміти його внесок у світову культуру та його значення в історії української літератури та мистецтва. **Аналіз** останніх публікацій показує, що тема українського авангардизму активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Серед основних праць варто відзначити дослідження Д. Горбачова, Ю. Барабаша, С.Павличко, а також праці іноземних дослідників, які звертають увагу на унікальність українського авангарду у світовому контексті. Водночас хронологічні межі та особливості цього явища залишаються предметом дискусій, що зумовлює актуальність подальших досліджень.

Мета розглянути національну специфіку українського авангардизму, виявити його ключові особливості та відмінності від європейського авангарду. Основні завдання:

- визначити хронологічні рамки українського авангардизму;
- проаналізувати його основні стильові особливості;
- розглянути найпомітніших представників руху;
- дослідити вплив соціально-політичного контексту на розвиток українського авангардного мистецтва.

Український авангардизм формувався на зламі XIX–XX століть, перебуваючи під впливом модернізму. Визначними представниками авангарду в українському мистецтві стали Давид Бурлюк, Олександр Архипенко, Михайль Семенко, Майк Йогансен та інші. Їхня творчість відзначалася сміливими експериментами з формою, кольором, словом та простором.

Український авангард мав кілька важливих рис. Він поєднував національні мотиви із новітніми мистецькими течіями. У творах українських авангардистів часто присутні мотиви народного мистецтва, етнографічні елементи та традиційні символи. В літературі авангардисти використовували експериментальні віршові форми, рваний ритм, гру зі шрифтом, графікою та текстовою композицією. Соціальні потрясіння, революційні події та культурна політика радянської влади мали значний вплив на розвиток і занепад авангарду в Україні. Спочатку авангардизм підтримувався радянським режимом, однак уже в 1930-ті роки більшість його представників зазнали репресій. Він виник в українському просторі на початку XX століття на тлі загальних соціальних і культурних змін в Європі, відображаючи унікальні риси української національної ідентичності, але водночас інтегруючись у загальносвітові тенденції авангардного мистецтва. «Авангардизм як художній і літературний напрям прагнув руйнувати традиційні форми мистецтва, пропонуючи радикальні нові шляхи самовираження через експериментальні форми і методи» [4,с.58]. В українському контексті цей рух набув особливої значущості як засіб відновлення і формування національної культури. Важливу роль у його становленні відігравали такі фактори, як національне відродження та прагнення до незалежності, які підживлювали творчість багатьох митців. Серед ключових впливів можна виділити творчість європейських модерністів, але українські автори втілювали авангардні ідеї через призму власної національної ідентичності та культурної спадщини.

До того ж важливим аспектом українського авангардизму була його реакція на політичну ситуацію, особливо після Жовтневої революції 1917 року. Цей рух став своєрідним відображенням пошуків нової соціальної реальності та національного самоусвідомлення в умовах політичних репресій і боротьби за самовизначення.

Серед найяскравіших **представників** українського авангарду можна назвати Михайля Семенка, автора, що був одним із засновників українського футуризму. «Його творчість відзначалася експериментальними підходами до форми та змісту, і стала важливою частиною авангардного руху в Україні» [3, с.368]. Інша важлива постать – Майк Йогансен — «Найграйливіший і найменш досліджений письменник цієї епохи», доби «червоного Ренесансу». Бувши, за власним висловом, «поетом, сценаристом, романістом, лінгвістом, новелістом, автором граматик, поетик, словників, численних перекладів із мов усіх народів світу та й загалом людиною різноманітних захоплень...» [2, с. 5]. Йогансен справив незабутнє враження не лише в Ейзенштейна, а й у Шведської королівської академії саме книгою "Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швайцарію". Один із засновників в Вапліте та автор концепції журналу «Літературний ярмарок».

Український авангардизм багато в чому відрізнявся від зарубіжних зразків. Наприклад, європейські авангардисти часто зосереджувалися на відмові від старих культурних форм і експериментуванні з новими, але їхнє мистецтво мало більш універсалістський характер. Український авангардизм, навпаки, прагнув поєднати новаторство з національними традиціями, використовуючи авангард як спосіб висловити власну культурну ідентичність. Також він більше «зосереджувався на соціальних і політичних аспектах, оскільки для українських авторів питання національного самовизначення і культурної ідентичності було центральним» [4, с.46].

Західні авангардисти, такі як А. Бретон чи П. Елюар, здебільшого працювали в умовах відносної свободи, тоді як українські митці стикалися з численними труднощами через репресії з боку радянської влади. Політичні переслідування, цензура і тиск на культурну сферу значно ускладнювали розвиток українського авангарду, і багато представників цього руху зазнали репресій або були змушені емігрувати.

У **висновку** можемо зазначити, що український авангардизм відзначається унікальним поєднанням новаторських ідей із національною традицією. Його розвиток значною мірою залежав від соціально-політичних умов, що врешті-решт призвело до репресій і забуття багатьох його представників. Сьогодні дослідження українського авангардизму набуває нового значення в контексті національного самоусвідомлення та культурного відродження. Перспективи подальших досліджень полягають у детальнішому аналізі творчості окремих представників

руху, дослідженні їхнього впливу на сучасне мистецтво та розширенні уявлень про український авангард у міжнародному контексті.

Список літератури

1. Горбачов Д. Українські авангардисти як теоретики і публіцисти. Київ: РВА Тріумф. 2005. 384 с.
2. Йогансен М. Вибрані твори . упоряд. Р. Мельників. 2-ге вид., доповнене. Київ. Смолоскип, 2009. 768 с.
3. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Либідь, 1999. 368 с.
4. Шалагінов Б. До питання про хронологію авангарду. Літературознавчі студії. 2021. № 55. С. 45–58.

Катерина Зубкова,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник:

Наливайко Марія Ярославівна

ВИКОРИСТАННЯ ТОПОНІМІВ У КРИМІНАЛЬНИХ РОМАНАХ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ «МЕРТВІ МОДЕЛІ» ТА «НЕ ТВОЄ СОБАЧЕ ДІЛО» МАРТИНА ЯКУБА)

Постановка наукової проблеми. Цінним матеріалом для вивчення авторської манери та розуміння творчого світу письменника є вивчення топонімів у текстах. Вони допомагають читачеві орієнтуватися на місцевості подій твору. За допомогою топонімів та їх груп ми споглядаємо світ головного персонажа, його життя у романах Мартина Якуба «Мертві моделі» та «Не твоє собаче діло».

Аналіз останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Проблемам топоніміки присвячені праці Белея О.О, Доценка М.В., Лабінської Г., Титаренка А.А., Цілини М.М. та інш. Інтерес багатьох дослідників спрямований на загальне дослідження топонімії попередніх століть, наприклад таких письменників як Леся Українка, В. Винниченко, Л.Глібов, І. Малкович, тому недооціненими залишаються топоніми художніх творів наших сучасників.

Мета дослідження – комплексний аналіз топонімії кримінальних романів Мартина Якуба, вивчення її функціонального навантаження, особливостей використання топонімів та їх різновидів у романі.

Завдання дослідження – проаналізувати види топонімів наявних у кримінальних романах Мартина Якуба.